

BARNEOMBUDET

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

v/ Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref:

Vår ref:

16/01559-4

Saksbehandler:

Anders Prydz Cameron

Dato:

19. januar 2017

Bruk av sikkerhetscelle og BodyCuff overfor mindreårige på Trandum

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) har gjort oss kjent med en sak der en mindreårig ungdom har blitt plassert på sikkerhetscelle (glattcelle) på politiets utlendingsinternat på Trandum. Det ser ut til at ungdommen tilbragte 12 timer på sikkerhetscelle. Ungdommen skal så ha blitt uttransportert i BodyCuff. BodyCuff ser ut til å ha blitt benyttet i cirka 4 timer i forbindelse med uttransport. Hendelsene fant sted i 2016.

Barneombudet har til oppgave å fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår. Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, herunder om norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter. Barneombudets mandat følger av lov om barneombud og instruks for barneombudet.

Saken vi har mottatt gir etter vårt syn grunn til sterk bekymring for om både regelverk og praksis i slike saker er i tråd med barnekonvensjonen og våre menneskerettslige forpliktelser. Vi velger å oversende en del detaljer om saken for å synliggjøre sakens omfang for departementet og har vurdert detaljnivået i lys av reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 b første ledd punkt 5.

Om hendelsesforløpet

Ungdommen og familien ble pågrepet i sin bolig kl. 02.00 om natten. I pågripelsesrapporten fremgår det at ungdommen har forsøkt å skade seg selv i politibilen under transport til Trandum.

Da ungdommen ankom utlendingsinternatet, ble det fattet **vedtak om full isolasjon** (låses inn på celle og utelukkes helt fra fellesskapet). Dette er begrunnet i at ungdommen skal ha innebåret en fare for egen eller andres sikkerhet og for å hindre at ungdommen påvirket miljøet på internatet på en særlig negativ måte. Barnevernet ble i løpet av formiddagen involvert i saken og anbefalte at ungdommen fikk tilsyn av lege. Etter å ha vært hos lege ble ungdommen bragt til ungdomspsykiatrisk klinikk for vurdering, men ikke lagt inn. På ungdomspsykiatrisk avdeling skadet ungdommen seg selv. Etter dialog mellom helsevesen, barnevern og politi, ble det bestemt at det var til det beste for ungdommen å være med eller i

nærheten av familien på Trandum til uttransport som var planlagt dagen etter. Ungdommen ble derfor bragt tilbake dit.

På Trandum ble det så fattet **vedtak om å plassere ungdommen på sikkerhetscelle** (glattcelle) begrunnet i at ungdommen skulle innebære en fare for sin egen og andres sikkerhet. Barnevernet eller helsepersonell som har vært i kontakt med gutten ble ikke informert om at tilbudet på Trandum i praksis er en sikkerhetscelle, slik at det hadde vært mulig å vurdere alternativer i lys av dette. Tvert om ser det ut til at helsepersonell har blitt forsikret om at mindreårige ikke plasseres på sikkerhetscelle på Trandum. Det ser ut til at ungdommen har vært plassert på sikkerhetscelle i 12 timer.

Ungdommen og resten av familien ble uttransportert 36 timer etter pågripelsen i BodyCuff. Det fremgår ikke av de dokumentene vi har mottatt nøyaktig hvor lenge BodyCuff ble benyttet, men basert på opplysninger i dokumentene, ser det ut til at det er snakk om tidsrommet fra kl.10.00 til kl. 14.10, altså mer enn fire timer.

Norges menneskerettslige forpliktelser

Artikkel 37 i FNs barnekonvensjon forbyr tortur og umenneskelig og nedverdiggende behandling av barn. Det fremgår også tydelig av samme artikkel at ethvert barn som er berøvet friheten skal behandles med menneskelighet og med respekt for menneskets iboende verdighet og på en måte som tar hensyn til barnets behov i forhold til dets alder. Terskelen for hva som utgjør umenneskelig og nedverdiggende behandling av barn er lavere enn for voksne. Barn er også vernet av forbudet mot tortur og umenneskelig og nedverdiggende behandling i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og torturkonvensjonen. Torturforbudet er grunnlovsfestet i Grunnloven § 93.

Barnekonvensjonen artikkel 3 pålegger alle som tar avgjørelser som angår barn å gjøre en individuell vurdering av barnets beste før avgjørelsen fattes. Dette innebærer blant annet å dokumentere vurderingen og eventuelle avveininger opp mot andre hensyn, og en klar plikt til å innhente og dokumentere barnets synspunkter.

I utgangspunktet har alle rett til selvbestemmelse og personlig frihet. Dette innebærer vern mot inngrep i den personlige integriteten. Når det gjelder alle inngrep i den personlige integriteten, stiller menneskerettighetene tre absolutte vilkår som må være oppfylt for at disse skal være lovlige: Inngrepet skal ha hjemmel i lov, det skal ha et legitimt formål og det skal være nødvendig og forholdsmessig overfor den enkelte. For å sikre at disse vilkårene blir oppfylt, er det videre et krav at det er et velfungerende klage- og tilsynssystem som er tilgjengelig for enkeltindivider som utsettes for tvangsbruk og andre inngripende inngrep i den personlige integriteten.

Barneombudets hovedbekymringer knyttet til den konkrete saken

Barneombudet er svært bekymret for at regelverket om tvangsbruk og praktiseringen av dette på Trandum i gjeldende sak ikke ser ut til å være i tråd med våre menneskerettslige forpliktelser.

Vi er særlig bekymret for følgende:

- Det ser ikke ut til at mindre inngripende alternativer til fullstendig utelukkelse fra fellesskapet er reelt vurdert og forsøkt da ungdommen først ankom Trandum.
- Politiet har hatt dialog med både helsevesen og barnevern, men det ser ikke ut til at de fullt ut har benyttet muligheten for å diskutere oppfølgingen av en sårbar ungdom

med disse fagpersonene. Blant annet ble helsepersonell forsikret om at ungdommen ikke ville bli plassert på sikkerhetscelle.

- At en ungdom ble plassert på sikkerhetscelle på Trandum i 12 timer uten at politiet ser ut til å ha gjort vurderinger av ungdommens sårbarhet, og det heller ikke ser ut til at politiet har forsøkt med mindre inngripende tiltak på Trandum før vedtak om sikkerhetscelle er fattet.
- Det ikke ser ut til å være reell mulighet til å påklage et vedtak om tvangsbruk og få det omgjort innen rimelig tid.
- Av vedtakene om utelukkelse fra fellesskapet og plassering på sikkerhetscelle fremgår det at det ikke ble innhentet uttalelse fra lege i forbindelse med iverksettelse av vedtakene slik utlendingsloven § 107.
- BodyCuff er benyttet på en mindreårig i fire timer i forbindelse med uttransportering uten at vi kan se at det er dokumentert noen forholdsmessighetsvurdering eller at beslutningen er gjenstand for tilsyn i etterkant.
- Det at en ungdom som politiet anser som så ustabil at de ser seg nødt til å bruke BodyCuff i forbindelse med uttransport faktisk blir uttransportert uten at det ser ut til å være gjort ekstraordinære vurderinger som er skikkelig dokumentert.

Oppfølging og mer generelle anbefalinger

Barneombudet vil, basert på den informasjonen vi har på det nåværende tidspunkt, anbefale departementet å instruere Politiets Utlendingsenhet om ikke å plassere barn på sikkerhetscelle på Trandum og ikke å bruke BodyCuff når mindreårige skal transporteres ut av Norge. Erfaring fra andre saker tilsier at tvangsbruk og isolasjon av ungdommer i stressede situasjoner kan medføre økt stress og større risiko for at ungdommen utsetter seg selv eller andre for fare.

Vi kan ikke se at det finnes egne regler for tvangsbruk overfor mindreårige på Politiets Utlendingsinternat. Dette er uheldig gitt at mindreårige er mer sårbare enn voksne og at terskelen for hva som regnes for tortur eller annen umenneskelig og nedverdiggende behandling av barn er ansett som lavere enn den er for voksne. Barneombudet ber departementet om en redegjørelse for hvilke særregler som eventuelt gjelder for bruk av sikkerhetscelle og andre tvangsmidler overfor mindreårige på Trandum. Vi anbefaler også departementet å gjøre en vurdering av forholdet mellom gjeldende regelverk og Norges internasjonale forpliktelser ved frihetsberøvelse og retur av mindreårige

Departementet har nylig har sendt på høring et forslag om endringer i utlendingslovens regler om tvangsmidler, men vi kan ikke se at tvangsbruk under opphold i utlendingsinternat eller annet tilrettelagt innkvarteringssted er behandlet nærmere i høringsnotatet. Vi anbefaler at departementet i den pågående prosessen med å endre utlendingslovens regler om tvangsmidler også går gjennom politiets adgang til bruk av tvangsmidler overfor barn som er pågrepet eller fengslet etter utlendingsloven, og fremmer forslag om et klart regelverk for dette som er i tråd med våre menneskerettslige forpliktelser.

I tillegg etterspør vi følgende statistikk:

- antall mindreårige som er plassert på sikkerhetscelle på Trandum i perioden 2014-2016 og hvor lenge de har vært plassert på sikkerhetscelle
- antall ganger BodyCuff har blitt benyttet ved uttransport av mindreårige i perioden 2014-2016

Dersom departementet trenger flere detaljer i enkeltsaken eller ønsker nærmere dialog om dette temaet, ber vi dere ta kontakt med oss.

Vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Anders Prydz Cameron
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Mottakerliste

Justis- og beredskapsdepartementet

Kopimottakerliste

Nasjonal forebyggingsenhet mot tortur